

מו א מיי פ"ג מהלכות
תעניות הלכה יב טו"ט"ע
א"ח פ"י מקעו טע"ף ד'
ב [מיי פ"ג מהלכות
רזח ושמירת נפש הלכה ו
ש"ע י"ד סימן קטו טע"ף
ה כג"ה"ה]:

ג [מיי פ"ג מהלכות ק"ש
הלכה ד טו"ט"ע א"ח סימן
פה טע"ף ג]:
ד [מיי פ"ד מהלכות מ"ח
הלכה ט טו"ט"ע י"ד סימן
רמו טע"ף טו ועין טו"ט"ע
א"ח סימן קנח טע"ף ג]:

גליון הש"ס

גמ' קסבר מאכל אדם
אין מאכלים לבהמה.
מג"א סימן קנח ט"ק א':

מוסף רש"י

עניתי לך. דכתיב למולך
יומר מן הלאו (בבבבות כח.)
דכתיב יומר מלי (בבבבות
טז.) מנכין לו מודעותיו.
פוסתין (שבת לב.) קטנתי
מכל החסדים. הוקטע
ויתמעטו וזימו צעזעל
התקטעו אשר עשיתי וגוי
(שם.) ולא הלכתי ד'
אמות בלא תורה. גרמתי
שגורה צפי תמיד (מגילה
כח.) ולא קראתי לחבירי
בהבינתו. אט טעו עס
לחבירי לגנאי (שם.)
בהבינתו. אפילו אותו מיני
שמתקור ונא לו ממנפסמו
עס דופי. כמו (גיטין פז.)
כעז חניכמו ותמכמו (שם.)

רבינו חננאל

שפגע באחד ואמר כמה
מכוער כלי זה, שמא כל
בני עירך ממותרים כמותך,
כיון שידע שחטא התחיל
לבקש מחילה. נפק ודרש
לעולם יהא ארך דך כקנה
ואל יהא קשה כפרי.
מילתא דשיבתא. פ"י
משקה של רפואה.

רבינו גרשום

בריאות. נטולות. מתענין.
דקמו אנדרא דנהיא. וה"ק
(רעועות) [בריאות] ולא
ראיות ליפול. לאפוקי
דקאי אנדרא דנהיא דאע"ג
דאין רעועות הואיל
וראיות ליפול דאכלה
להו מיא אין מתענין
עליהן. והויא לה (ל) נמי
בריאות ראיות ליפול.
דקאי באנתרא. לאחר
שהיתה רעועה, דהא כיון
דקם באנתרא הויא ככריאה,
וכיון דהויא רעועה הויא
ראויה ליפול. קטנתי מכל
החסדים. כלומר נתמעטו
הזכויות בשביל נסים, כי
במקלי וגוי. בהבינתו.
שכבר קוראין לו. ולא
(ג) בהבינתו. שאני קריתי
לו שם. בימות דעיבא.
(ד) ויקרא. יבין להו. יאי
יתרו ומפסדי לא הו מייתי
בערב שבת אחר. ולא
אתו למיבין. וימנין דלא
יתרו להו כלום וסמכו
עליה, ולא הוה להן מאכל
(לש"כבה). מילתא דשיבתא הוה גמיר. שהיה יודע שרוח רעה שורה (על המים) [על הירדים]. ותלי כוזא דמיא. (נמי) [כלין] שנוטלין בה את ידיהן, ונכנסין. בר מהא. דהוה פתח לבבא.

נודמן לו אדם אחד שהוא מכוּעַר ביותר. במסכת דרך ארץ
(^א מפרש דאיתו אדם היינו אליהו ולטוב נמכוין כלי שלא
ירגיל בדבר: **לא** צריכא דנפלי מחמת גובהיהו. פ"ה דהווצריאות
ולא היו ראיות ליפול אלא מחמת גובהן: **אמר** ליה דאיכא רב

נודמן לו אדם אחד שהיה מכוּעַר ביותר אמר
לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר לו
ריקה כמה מכוּעַר אותו האיש שמא כל בני
עירך מכוּעַרין כמותך אמר לו איני יודע אלא
לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוּעַר
כלי זה שעשית כיון שידע בעצמו שחטא
ירד מן החמור ונשתחטח לפניו ואמר לו
(^ב עניתי לך מחול לי אמר לו איני מוחל לך
עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה
מכוּעַר כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד
שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו
אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי
אמר להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו
לזה שמטייל אחרך אמר להם אם זה רבי
אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה
אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אעפ"כ
מחול לו שאדם גדול בתורה הוא אמר להם
בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא

רגיל לעשות כן מיד נכנס רבי אלעזר (^ב) בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא
אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס
לכתוב בו ספר תורה תפילין ומוזות: וכן עיר שיש בה דבר או מפולת כו':
תנו רבנן מפולת שאמרו בריאות ולא רעועות שאינן ראיות ליפול ולא
הי ניהו ראיות ליפול לא צריכא דנפלו מחמת גובהיהו * אי נמי דקיימן אגודא
דנהרא כי ההיא אשיתא רעועה דהואי בנהרדעא דלא הוה חליף רב ושמואל
תותה אע"ג דקיימא באתרה תליסר שנין (^ג) יומא חד איקלע רב אדא בר
אהבה להתם אמר ליה שמואל לרב ניתי מר נקוף אמר ליה לא צריכנא
האינדא דאיכא רב אדא בר אהבה בהדן דנפיש זכותיה ולא מסתפינא רב
הונא הוה ליה ההוא חמרא בההוא ביתא רעיעא ובעי לפנייה עייליה לרב
אדא בר אהבה להתם משכי' בשמעתא עד דפנייה בתר דנפק נפל ביתא
ארגיש רב אדא בר אהבה איקפד סבר לה כי הא (^ד) דאמר רבי ינאי ב לעולם
אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצא
לומר עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו אמר רב חנן מאי קרא דכתיב י קטנתי
מכל החסדים ומכל האמת מאי הוה עובדיה דרב אדא בר אהבה כי הא
דאתמר ^א שאלו תלמידיו (^ה) (את רבי זירא ואמרי לה) לרב אדא בר אהבה
כמה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני
מי שגדול ממני (^ו) ולא רהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד' אמות
בלא תורה ובלא תפילין י ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת
עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחבירי (^ז) בהבינתו ואמרי לה
^ח בהניכתו אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא
דהוה עביד רב הונא אמר ליה בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא
דכל יומא דעיבא הוה מפקין ליה בגוהרקא דדהבא וסייד לה לכולה מתא
וכל אשיתא דהוות רעיעתא הוה סתר לה (^ט) אי אפשר למרה בני לה ואי
לא אפשר בני לה איהו מדידיה וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלוחא
לשוקא וכל ירקא דהוה פייש להו לגינאי וזבין ליה ושדי ליה לנהרא וליתביה
לעניים זמנין דסמכא דעתיהו ולא אתו למיזבין ולשדייה לבהמה (^י) קסבר מאכל
אדם אין מאכילין לבהמה ולא ליזבניה כלל נמצאת מכשילן לעתיד לבא כי
הוה [א] ליה מילתא דאסותא הוי מלי כוזא (^י) דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר
כל דבעי ליתי ולישקול ואיכא דאמרי מילתא דשיבתא הוה גמיר והוה מנח כוזא
דמיא ודלי ליה ואמר כל דצריך ליתי וליעול דלא לסתכן כי הוה כרך ריפתא הוה
פתח לבביה ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול אמר רבא כולהו מצינא מקיימנא

נודמן לו אדם. יש ספרים שכתבו בהן אליהו זכור לטוב והוא
נמכוין להוכיחו שלא ירגיל בדבר: ה"ג מפולת שאמרו בריאות ולא
רעועות שאינן ראיות ליפול ולא שראיות ליפול הי ניהו בריאות
והי ניהו שאינן ראיות ליפול הי ניהו רעועות והי ניהו ראיות ליפול
לא צריכא דקיימן אגודא דנהרא.

מפולת שיש שם רוח חזק שמפיל
החומות (^א). מפולת שאמרו מתריעין
עליהן צבריאות קאמרינן שיהו
החומות צריאות ואף על פי כן נפולות
מנח נשיבת הרוח אצל אס היו
החומות הנפולות רעועות אין
מתריעין עליהן וכשאינן ראיות ליפול
מתריעין עליהן ולא צריאות ליפול:
לא צריכא. הא דקתני שאינן רעועות
וראיות ליפול אלא כגון דקאי אגודא
דנהרא על שפת הנהר שאע"פ שהיא
צריאה ראויה היא ליפול שהמים
מפילין אותה שמקלקלין את הקרקע
ושוחקין את היסוד: **כי ההיא אשיתא**

רעועה כו': נאצרה. במקומה. אף
על גב דלניה ראויה ליפול דהא קמה
באתרה כולי האי אפילו הכי כיון
דרעועה היא לא הוה חלפי תותה
אלא היה מקיף סביבותיה: **מנין.**
ממעטין: ה"ג לא הקפדסי כסוך
ציוי (^א) ולא הלכסי בלא סורה. דכל
שעתא הוה גריס: **בהניינו.** שמכניס
לו צני אדם (^ב) כגון עס לוי: **חניכוסו.**
כמו חניכא צבות צניטין עד י' דורות
(גיטין דף פח.): **ציומא דעיבא.** יום
המעונן דהוי רוח מנשבט ומסתפי
ללא תפיל חומות: **גוהרקא.** תיבה
תלויה בעגלה שרות יוצבות בהן:
וסייר. בודק. תרגום פוקד (שמות לד)
מסער. כמו האי טבחא דלא סר
סכינא קמיה חכס (^ג): **כי הוה ליה**
מילנא דאסוסא רמי ליה אכווא דמיא
כו' לא גרסינן: וזין ליה ושדי ליה
ננהרא. להכי וזין להו דאי הוה
משתיר מידי לגניין אולא לאיצוד
דמכמשא צבט ונמלא מכשילן לעתיד
לכא דלא מיימי ירקי לסעודת שבת:
דסמכא דעפיהו. שנסמכין עניים
לאותו ירק ואומרים אין לנו צריכין
לקנות ושמא לא ישתייר עס כלום
ואין להן מה לאכול ששבת: אין
מאילינן אוסן לנאמה. משום ציוי
אוכלין (^ד) ומחוי ככועט צטובה
שהשפיע הקב"ה בעולם. אי נמי משום
דחסה תורה על ממונן של ישראל (^ה):
וזרק לנהר והולכין למקום אחר
ומולאין אותם צני אדם ואוכלין
אותן כך שמעתי: **מילנא דשיבא.**
מנהג עדים שמויקן למי שיאכל ואינו
נוטל דיני. דשיבתא כהן דגרסינן
במסכת יומא (דף עז.): אמר אביי
משום שיבתא. והוה תלי ליה לנהרא
כוזא דמיא כי היכי דלימשו ידייהו
מינה: **בר מהא.** חוץ מזו דכל
מאן דצעי הוה עייל ואכל:
משום

נודמן לו אדם. יש ספרים שכתבו בהן אליהו זכור לטוב והוא
נמכוין להוכיחו שלא ירגיל בדבר: ה"ג מפולת שאמרו בריאות ולא
רעועות שאינן ראיות ליפול ולא שראיות ליפול הי ניהו בריאות
והי ניהו שאינן ראיות ליפול הי ניהו רעועות והי ניהו ראיות ליפול
לא צריכא דקיימן אגודא דנהרא.

מפולת שיש שם רוח חזק שמפיל
החומות (^א). מפולת שאמרו מתריעין
עליהן צבריאות קאמרינן שיהו
החומות צריאות ואף על פי כן נפולות
מנח נשיבת הרוח אצל אס היו
החומות הנפולות רעועות אין
מתריעין עליהן וכשאינן ראיות ליפול
מתריעין עליהן ולא צריאות ליפול:
לא צריכא. הא דקתני שאינן רעועות
וראיות ליפול אלא כגון דקאי אגודא
דנהרא על שפת הנהר שאע"פ שהיא
צריאה ראויה היא ליפול שהמים
מפילין אותה שמקלקלין את הקרקע
ושוחקין את היסוד: **כי ההיא אשיתא**

רעועה כו': נאצרה. במקומה. אף
על גב דלניה ראויה ליפול דהא קמה
באתרה כולי האי אפילו הכי כיון
דרעועה היא לא הוה חלפי תותה
אלא היה מקיף סביבותיה: **מנין.**
ממעטין: ה"ג לא הקפדסי כסוך
ציוי (^א) ולא הלכסי בלא סורה. דכל
שעתא הוה גריס: **בהניינו.** שמכניס
לו צני אדם (^ב) כגון עס לוי: **חניכוסו.**
כמו חניכא צבות צניטין עד י' דורות
(גיטין דף פח.): **ציומא דעיבא.** יום
המעונן דהוי רוח מנשבט ומסתפי
ללא תפיל חומות: **גוהרקא.** תיבה
תלויה בעגלה שרות יוצבות בהן:
וסייר. בודק. תרגום פוקד (שמות לד)
מסער. כמו האי טבחא דלא סר
סכינא קמיה חכס (^ג): **כי הוה ליה**
מילנא דאסוסא רמי ליה אכווא דמיא
כו' לא גרסינן: וזין ליה ושדי ליה
ננהרא. להכי וזין להו דאי הוה
משתיר מידי לגניין אולא לאיצוד
דמכמשא צבט ונמלא מכשילן לעתיד
לכא דלא מיימי ירקי לסעודת שבת:
דסמכא דעפיהו. שנסמכין עניים
לאותו ירק ואומרים אין לנו צריכין
לקנות ושמא לא ישתייר עס כלום
ואין להן מה לאכול ששבת: אין
מאילינן אוסן לנאמה. משום ציוי
אוכלין (^ד) ומחוי ככועט צטובה
שהשפיע הקב"ה בעולם. אי נמי משום
דחסה תורה על ממונן של ישראל (^ה):
וזרק לנהר והולכין למקום אחר
ומולאין אותם צני אדם ואוכלין
אותן כך שמעתי: **מילנא דשיבא.**
מנהג עדים שמויקן למי שיאכל ואינו
נוטל דיני. דשיבתא כהן דגרסינן
במסכת יומא (דף עז.): אמר אביי
משום שיבתא. והוה תלי ליה לנהרא
כוזא דמיא כי היכי דלימשו ידייהו
מינה: **בר מהא.** חוץ מזו דכל
מאן דצעי הוה עייל ואכל:
משום

נודמן לו אדם. יש ספרים שכתבו בהן אליהו זכור לטוב והוא
נמכוין להוכיחו שלא ירגיל בדבר: ה"ג מפולת שאמרו בריאות ולא
רעועות שאינן ראיות ליפול ולא שראיות ליפול הי ניהו בריאות
והי ניהו שאינן ראיות ליפול הי ניהו רעועות והי ניהו ראיות ליפול
לא צריכא דקיימן אגודא דנהרא.

(א) וצרכות כח. ועי"ש פרש"י
כמויות סו"ן. (ב) שבת לב.,
(ג) מגילה כח., (ד) נבטי'
ליתא. (ה) גריס' הערוך
במתיכמי פ"י שלא כתיבי לו
סו"ן. (ו) הערוך ערך חקן
אפי' עס שכיטו לו אחריס לא
קראתיין. (ז) פ"י אס ובעי'
גרס אס. (ח) מולין יח.,
(ט) [מנחות עו.]. (י) [אפשר
דבעטאאות שהיה לפני מוס'
היה כך אצל לפיטו ליתא].
(יא) [קידושין עב.]. (יב) [ועי'
מוספות קידושין עב: ד"ה
היום ומוס' צ"ב כב. ד"ה
אמר].

תורה אור השלם

1. קטנתי מכל החסדים
ומכל האמת אשר עשית
את עבדך פי במקלי
עברתי את הדרך וזוה
ועתה יהיתי לשני
מחנות: בראשית לב יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ברבי שמעון:
(ב) שם דקיימא באתרה
תליסר שנין ולא נפלה
יומא חד כי נתי מר גנרקף
א"ל: (ג) שם צפני מן
שגדול ממני בחכמה ולא
היהימי: (ד) שם הוי מלי
כוזא מיניה ומלי ליה:
(ה) רש"י ד"ה ה"ג מפולת
כו' דנהרא ה"ד ואח"כ
מפולת וכו' החומות
ה"ד ומה"ד מפולת
שאמרו כו' עליהן ה"ד
ומה"ד צבריאות כו' עליהן
ה"ד ומה"ד וכשאינן
ראיות כו': (ו) ד"ה ה"ג
לא כו' ציוי ה"ד ומה"ד
ולא הלכסי כו': (ז) ד"ה
בהניינו כו' צני אדם
לגנאי כגון: (ח) ד"ה אין
מאילינן כו' ציוי אוכלין
דמיחוד ככועט: (ט) תוס'
ד"ה א"ל כו' אמר רבא
והויא רב אדא: (י) ד"ה
בהניינו כו' שמכנין אותו
בני אדם לגנאי כגון שם
לווי בחניכמו פ"י כינהו
בשם משפחתו דיש
משפחה שמכנין בני
אדם לכל המשפחה
וקוראין בהניכתי עס לוי
כמו עס חניכס:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כי הוה ליה. רשום
קו על מלת ליה:

(א) נראה מזה דכינוי היה גורס אי נמי כההיא אשיתא וכו' והוא נמי פירוש על צריאות וראיות ליפול ולא כפרש"י. (ב) גי רבינו בחינתי ציוי"ד לבסוף וכו' ענין ערך חקן וליפוקי פ"י רבינו שאני קריתי וכו' וענין כמות שלא כתיבי לו עס ואלוי דגם בדכתי רבינו צריך להגיה כן וי"ש. (ג) נראה דמסר כאן וי"ל דזיקא הוה סייר לנלוה מתא וכו' וכל ירקא דהוה פייש להו לגינאי וזבין להו וכו'.